
РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ**на монографію Філь С.П. “Захист прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні: проблеми реалізації та шляхи їх вирішення”**

Упродовж кількох століть митниця була й залишається чи не найголовнішим чинником державності та незалежності країни, яскравим свідченням владного та фінансового суверенітету. Розвиток України як самостійної держави передбачає безперервний захист національних інтересів, відповідно до яких визначаються напрями, пріоритети та функції її митної політики. За таких обставин важливо не тільки забезпечити оптимізацію отриманих вигод від зовнішньоекономічної діяльності, а й зважити можливі небезпеки й загрози. Безперечно, митна система є важливим й ефективним фіскальним інструментом державного управління економікою країни. І серед важливих способів економічного захисту – правильно організована й чітко налагоджена митна діяльність, у межах якої визначається порядок переміщення через митний кордон товарів, встановлюються мита і митні збори, процедури митного контролю та інші засоби митної справи реалізації митної політики. Безконтрольне переміщення контрафактних товарів через митний кордон України завдає значної шкоди її економічним інтересам.

Необхідність створення правової охорони й захисту прав інтелектуальної власності зумовлена негативними економічними та політичними наслідками від обігу контрафактних товарів для кожної держави, що, як наслідок, спричиняє ненадходження податків в дохідну частину бюджету, підрив авторитету держави, стагнацію розвитку створення об'єктів права інтелектуальної власності та їх введення в господарський обіг, а також зменшення заходження іноземних інвестицій як в окремі галузі, так і в національну економіку в цілому.

Міжнародна практика свідчить про те, що митниці відіграють значну роль у сприянні захисту прав інтелектуальної власності та перешкоджанні переміщенню контрафактних товарів. Так, за даними Бюро по боротьбі з контрафактною продукцією Міжнародної торговельної палати, контрафактні товари становлять 8 % світового торговельного обігу. За даними Організації економічного співробітництва і розвитку, загальний обсяг світового ринку контрафактної та піратської продукції в 2013 р. оцінювався в 461 млрд дол. США, що становить понад 2,5 % від світового імпорту загальним обсягом 17,9 трлн дол. США. Вітчизняне митне законодавство визначає забезпечення сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України в межах своєї компетенції одним із основних завдань митниці.

З підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС наша держава зобов'язалася гармонізувати національну систему захисту прав інтелектуальної власності, зокрема, впровадити положення щодо митних заходів на кордоні, передбачених ст. 250 Угоди. Після набуття чинності з 1 січня 2016 р. економічної частини цієї Угоди щодо створення з європейськими країнами спільного ринку інтелектуальної власності гостро постало питання запобігання переміщенню через митний кордон України контрафактних товарів. З урахуванням наведеного обрано С.П. Філь тема дослідження має як теоретичне, так і практичне значення й є, безперечно, актуальною.

На позитивну оцінку заслугоує вдало обрана С.П. Филь методологічна основа дослідження, яку становить сукупність методів та прийомів наукового пізнання. Основою методологічної конструкції монографії є метод системного аналізу, який і визначив стратегію дослідження правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні. Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів дослідження забезпечено використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Високий ступінь достовірності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено також завдяки використанню загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у монографії не викликають сумнівів. У цьому виданні чітко сформульовані мета та завдання дослідження, їх постановка та послідовність дозволили розкрити основний зміст теми.

Монографія, запропонована С.П. Филь, характеризується системним підходом до предмета дослідження. Написана грамотно, стиль викладу в ньому матеріалів досліджень, наукових положень і рекомендацій забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Структурно вона складається з передмови, чотирьох розділів, що включають тринадцять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Запропонована автором структура дослідження дала змогу здійснити всебічне дослідження сутності та особливостей захисту прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні.

Аналіз змісту монографії дозволяє стверджувати про правильно обрану автором структуру видання, що дозволило послідовно й системно дослідити: теоретично-правові основи захисту прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні; правову природу інтелектуальної власності як об'єкта захисту у сфері митної діяльності в Україні; генезис системи захисту прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні; зміст митної діяльності, спрямованої на захист прав інтелектуальної власності; критерії митно-правового захисту прав інтелектуальної власності; сутність та структуру механізму правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні; митно-правові норми та митні процедури як складові забезпечення функціонування зазначеного механізму; правовий статус суб'єктів митних правовідносин забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в Україні; особливості адміністративної відповідальності за переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності; порушення митних правил щодо переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності; адміністративні стягнення за переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності; сутність провадження у справах про порушення митних правил при переміщенні товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності.

Слід також погодитися з автором, що зміст митної діяльності із захисту прав інтелектуальної власності, до якої залучені органи доходів і зборів, полягає в тому, що органи доходів і зборів у межах своєї компетенції лише сприяють захисту цих прав, а не здійснюють безпосередньо його захист.

Цінним є аналіз досвіду зарубіжних країн, який дозволяє С.П. Филь дійти висновку, що позитивний досвід розвинених зарубіжних країн сприятиме захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні України за допомогою розширення переліку об'єктів права інтелектуальної власності в митному законодавстві; удосконалення митних процедур заходів органів доходів і зборів щодо сприяння

захисту прав інтелектуальної власності; упорядкування понятійного апарату вітчизняного митного законодавства відповідно до норм ЄС; збільшення переліку митних режимів, у яких до товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосовуються заходи захисту прав інтелектуальної власності; посилення заходів щодо запобігання та протидії переміщенню контрафактних товарів.

Цілком аргументованим вбачаються запропоновані авторські визначення понять: “інтелектуальна власність”, “митна діяльність, спрямована на захист прав інтелектуальної власності”, “механізм правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності в сфері митної діяльності в Україні”, “правовий статус суб’єктів митних правовідносин, що забезпечують захист прав інтелектуальної власності” тощо.

Серед напрямів удосконалення правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні цікавими та слушними є запропоновані автором пропозиції, що спрямовані на усунення прогалин у законодавстві. Зокрема, С.П. Филь обґрунтовано доцільність доповнити ст. 4 Митного кодексу України такими поняттями як “товари, що порушують права інтелектуальної власності”, “контрафактні товари”, “піратські товари” та “інші товари, що порушують права інтелектуальної власності”, крім того, віднести до компетенції митниць захист фірмових найменувань та компоновання (топографії) інтегральних мікросхем тощо.

Автор на основі проведеного дослідження сформулював слушні пропозиції, які можуть бути використані в науково-дослідній, правотворчій та правозастосовній діяльності та навчальному процесі.

У цілому позитивно оцінюючи монографію, слід відзначити, що бажано висновки дослідження підкріплювати не лише якісними характеристиками, але й кількісними показниками здобутих результатів, обґрунтувавши їх достовірність, викласти рекомендації щодо їх використання. Втім, зазначені зауваження не зменшують наукової і практичної цінності видання.

Отже, з огляду на вищевикладене, слід зазначити, що монографію С.П. Филь “Захист прав інтелектуальної власності у сфері митної діяльності в Україні: проблеми реалізації та шляхи їх вирішення” можна рекомендувати до друку з подальшим направленням до вищих навчальних закладів, науково-дослідних установ та практичних підрозділів у сфері інтелектуальної власності.

**Професор кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

В. Т. Білоус

Отримано 27.10.2017